

een beroepsprocedure ingevoerd die toelaat in beroep te gaan tegen beslissingen van de federale centrale autoriteit met betrekking tot de erkenning van buitenlandse adoptievonnissen. Tot slot worden nog enkele procedureregels aangepast. Zo zal bijvoorbeeld het verzoek tot adoptie kunnen ingediend worden bij eenzijdig verzoekschrift in plaats van op tegenspraak en wordt het aantal adviezen die het Openbaar Ministerie moet inwinnen, ingeperkt.

JOHAN PUT*
ISABELLE VAN DER STRAETE**

Noten

* Hoofddocent K.U.Leuven

** Assistentente K.U.Leuven

RUBRIEK STRAFUITVOERING EN JUSTITIËLE HULPVERLENING

WETGEVEND INITIATIEF INZAKE EEN BREED BEMIDDELINGAANBOD IN DE STRAFRECHTELIJKE CONTEXT. ENKELE INDRUKKEN VAN OP HET TERREIN

Het steven naar verwettelijking: even situeren

Vanaf 1991 liep een experiment in het ressort van het Hof van Beroep van Gent inzake bemiddeling in strafzaken. In 1993 ging op initiatief van de onderzoeksgroep Penologie en Victimologie van de K.U.Leuven een actieonderzoek van start met betrekking tot herstelbemiddeling, waarbij de mogelijkheid en de verdienste werd onderzocht van bemiddeling in zwaardere strafrechtelijke dossiers, complementair aan een verder doorlopend proces van onderzoek en straftoemeting. De 'bemiddeling in strafzaken' werd reeds in 1994 gevat in een wettelijk kader (art. 216 *ter Sv.*). De praktijk van herstelbemiddeling ontwikkelde zich veel langzamer, al wist ze van meet af aan, en bij de opeenvolgende ministers van Justitie, grote interesse te wekken. Reeds in 1997 spraken de toenmalige beleidsverantwoordelijken de wens uit dat dit aanbod gradueel zou worden veralgemeend.

Deze opdracht tot implementatie van herstelbemiddeling vormde de onmiddellijke aan-

leiding tot de oprichting van de v.z.w. Suggnomè en zijn Waalse tegenhanger, a.s.b.l. Médiante. Suggnomè heeft de implementatieopdracht van bij de start gecombineerd met reflecties en initiatieven met betrekking tot een steviger wettelijke verankering van de herstelbemiddeling. Het was immers duidelijk dat een kleine private vereniging op langere termijn niet de garantie kon leveren voor een veralgemeende, rechtsgelijke toegang tot een tussen de arrondissementen inhoudelijk gecoördineerd en uniform aanbod van bemiddeling. Deze bekommernis werd ook gedeeld door meerdere partners die doorheen de jaren bij de door Suggnomè opgerichte arrondissementele stuurgroepen werden betrokken. Het bracht de vereniging reeds in 1999 tot een eerste rechtstreeks overleg met diverse vertegenwoordigers van de parketten-generaal. Op hun aansturen was het dat dhr. M. Verwilghen, toenmalig minister van Justitie, in 2001 het initiatief nam tot de oprichting van een werkgroep om de ontwikkelingen inzake bemiddeling beleidsmatig beter te coördineren.¹ Tegen de achtergrond van een eindigende legislatuur legde deze werkgroep in het voorjaar 2003 een eindrapport neer. Het bekomen resultaat gaf niet meteen de contouren aan van een voldragen bemiddelingswet. Het betrof veeleer een nogal pragmatische poging om de bestaande praktijk van herstelbemiddeling in te passen in de reeds voorhanden zijnde regelgevende kaders. Dit resultaat was tot op zekere hoogte teleurstellend en een zeker ongeduld naar een meer fundamenteel debat was niet enkel binnen Suggnomè te horen.²

Toch werd hiermee reeds een belangrijke stap gezet. Voor het eerst immers werden de praktische consequenties van een doorgedreven toepassing van de basisprincipes van de bemiddeling (met name vrijwilligheid, neutraliteit en vertrouwelijkheid) scherp gesteld en werd een consensus bereikt over het buitenprocedurale karakter van het bemiddelingsproces.³ Er werden ook modaliteiten verkend voor doorverwijzing naar bemiddeling binnen het raamwerk van een terugkoppeling van het bemiddelingsresultaat naar de gerechtelijke instanties. Een advies van de Raad van State had tijdens dezelfde legislatuur een reguliere subsidiëring van de

herstelbemiddeling door de minister van Justitie inmiddels rechtstreeks afhankelijk gesteld van een wettelijke regeling.⁴ Voor het voortbestaan van herstelbemiddeling leek de klok te tikken... Na de federale regeringwissel in 2003 was het dan ook afwachten of het nieuwe kabinet de draad van de verwettelijking opnieuw zou opnemen.

De herstelbemiddeling wekte intussen de belangstelling van de Hoge Raad voor de Justitie, alsook van de Kamercommissie Justitie in het kader van de bespreking van het (toen nog) ontwerp van Basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden.

De nieuwe ministeriële werkgroep: op weg naar een wetsontwerp

Minister Onkelinx stelde in haar beleidsnota de veralgemening van de mogelijkheid tot bemiddeling in de diverse levensdomeinen én een aangepaste regelgeving in het vooruitzicht.⁵

De minister van Justitie leek hierbij aan te sluiten bij de recente voorstellen om de modaliteit van bemiddeling als een algemeen toepasbaar aanbod een plaats te geven in het Gerechtelijk Wetboek.⁶ In deze voorstellen bleef het echter onduidelijk in hoeverre de toepasbaarheid van deze veralgemeende bemiddeling zich ook uitstrekte tot het strafrechtelijke domein. In zijn advies op het betreffende wetsvoorstel leek de Hoge Raad voor de Justitie met grote omzichtigheid op deze vraag te antwoorden door de uitsluiting 'van elk geschil in zaken die strijdig zijn met de openbare orde'.⁷ Werd hiermee echter ook het burgerlijke aspect van strafrechtelijke zaken bedoeld?

De minister voorzag in haar beleidsnota in het kader van een hernieuwd jeugdrecht expliciet de verwettelijking van de bemiddeling, en dit zowel op parket- als op rechtbankniveau.⁸ Met betrekking tot het volwassenen strafrecht hield het document het voornemen in de praktijk van herstelbemiddeling te onderzoeken in functie van regelgeving.⁹

In het voorjaar van 2004 ging op het kabinet van de minister van Justitie een eerste bijeenkomst door van een 'beperkte werkgroep ter voorbereiding van een wetsontwerp inzake herstelbemiddeling'. Om redenen van werkbaar-

heid bleek de samenstelling van deze groep inderdaad aanzienlijk beperkter gehouden dan deze tijdens de vorige legislatuur. Naast vertegenwoordigers van kabinet en administratie werden telkens één Franstalige en één Nederlandstalige vertegenwoordiger gevraagd van de Dienst Justitiehuisen, het parket-generaal en de voor de herstelbemiddeling verantwoordelijke verenigingen Médiante en Suggnomè.

Het kabinet liet geen twijfel bestaan over de opdracht. Het bleek de uitdrukkelijke wens van de minister de herstelbemiddeling in regelgeving te consolideren, en zodoende ook een vlotte continuering van de actuele praktijk veilig te stellen. Hiertoe diende de werkgroep nog voor de zomer een wetsontwerp voor te bereiden. De groep kwam hiervoor tot de zomervakantie zowat maandelijks bijeen, waarbij stapsgewijs door de administratie werd voorzien in door de leden te amenderen tekstvoorstellen. Tussendoor was er telkens de mogelijkheid in eigen achterban de stand van zaken te bespreken en specifieke voorstellen uit te werken. Het bleek een zeer werkzame aanpak. Bovendien was er in de werkgroep, ondanks evidente meningsverschillen en discussies, een voortdurend constructieve sfeer en was de vaste wil aanwezig de opdracht tot een goed einde te brengen. Een resultaat kon dan ook niet uitblijven.

Kader en begrenzing van het regelgevend voorstel

Uitgangspunt van de werkzaamheden waren de bevindingen van de werkgroep onder de voorbije legislatuur, geconfronteerd met de suggesties vanuit de bemiddelingspraktijken aan beide kanten van de taalgrens én met de internationale regelgeving.¹⁰

Bij aanvang werden de grote krijtlijnen uitgezet waarbinnen de oefening zich diende te situeren. Een eerste keuze betrof deze tussen een *maximalistische* en een *minimalistische* ambitie. Een eerste voorstel was veel meer maximalistisch van aard, waarbij de nieuwe wet het aanbod van herstelbemiddeling verplicht aan de procedure zou toevoegen. Een eerste bespreking leerde al gauw dat hieraan vele risico's verbonden waren, zeker in een stadium waarin de beschikbaarheid van bemiddelaars nog niet overal op

elk moment kan worden gegarandeerd. Boven- dien leek het in dit sterk bindende scenario voor de hand te liggen de aard en het tijdstip van het aanbod bij wet strikt te omschrijven en veilig- heidshalve te differentiëren naargelang de delictcategorie.¹¹ Dit bleek al gauw een wel érg ingewikkelde oefening op basis van uiteindelijk veeleer arbitraire maatstaven. Tenslotte werd tegen een maximalistische ambitie ook het risi- co aangevoerd van ontsporingen in zuiver for- malisme of zelfs misbruik. Om al deze redenen werd al gauw de weg ingeslagen van een *mini- malistische* regelgeving die de *mogelijkheid tot* de bemiddeling zou officialiseren, eerder dan het aanbod verplichten. Het door de praktijk voorge- stane pleidooi voor een principe van een *recht op bemiddeling* werd inhoudelijk niet aangevocht- en, doch leek, in de huidige ontwikkeling van het bemiddelingsaanbod voorlopig een brug te ver.

Een tweede keuze betrof deze tussen *breed* of *smal*. Hoe selectief diende het aanbod te gebeuren? De bemiddelingspraktijk pleitte voor 'breed': een aanbod van bemiddeling kan in praktijk opportuun zijn in élk dossier en in elke fase van het gerechtelijk optreden. Natuurlijk zal dit aanbod niet overal en op elk moment op zijn plaats blijken. Het lijkt echter een kwestie van erkenning en respect deze 'selectie' door de par- tijen zélf te laten gebeuren, eerder dan hierin van bovenuit uitsluitels in te bouwen. Deze redenering lijkt in de lijn te liggen van de voor- gestane principes in de Aanbeveling van de Raad van Europa.¹² De werkgroep ging mee in de rede- nering dat er geen reden bestaat om welk dos- sier dan ook, of welke fase in de gerechtelijke besluitvorming, *principiële* voor bemiddeling uit te sluiten, met deze restrictie dat steeds dient gewaakt over de verzoenbaarheid met een even- tueel nog lopend gerechtelijk onderzoek. In de genomen optie werd het bemiddelingsaanbod mogelijk van het *politieniveau tot en met de fase van de strafuitvoering*.

Toch leek het, gezien het korte tijdsbestek, niet realistisch op elk van deze niveaus specifieke wettelijke regelingen uit te werken. Ander- zijds leek er al zeer veel gewonnen met een rela- tief eenvoudige ingreep *op het niveau van het Wetboek van Strafvordering*. De invoeging van

een definitie van bemiddeling in de Voorafgaan- de Titel en het wijzen op de principiële mogelijk- heid voor partijen om hierop tijdens de gehele procedure een beroep te doen, zou, zo vond de werkgroep, al een grote stap vooruit zijn. Hier- mee werd trouwens ingegaan op een voorstel van de zogenaamde 'Commissie Holsters'.¹³

Het bleek niet de opdracht van de werk- groep zich in te laten met de eveneens lopende voorbereidende werkzaamheden inzake de installatie van de strafuitvoeringsrechtbanken, doch het kabinet geloofde wel een zekere veren- igmaarheid van het éne met het andere in het oog te houden.

Een volgende belangrijke krachtlijn betrof een uitdrukkelijke keuze voor een zeer *formeel* karakter van de oefening. De werkgroep was het er over eens dat haar ambitie zich niet kon uit- strekken tot een wettelijke regeling van *de inhoud* van het bemiddelingsproces, noch tot het beantwoorden van de moeilijke vraag wélke overheden in de respectievelijke fasen van het strafrechtelijk ingrijpen verantwoordelijkheid dienden op te nemen. Men achtte het in deze fase een eerste belangrijke stap *de zuiver formele mogelijkheid* van bemiddeling te officialiseren en zodoende het perspectief te openen om, bij graduele operationalisering van deze mogelijk- heid in de praktijk, de betrokken overheden toe te laten vanuit hun eigen doelstellingen en bevoegdheden hun positie te bepalen. Op de eer- ste plaats was dus de formele relatie tussen bemiddeling en de strafrechtelijke besluitvor- ming (in ruime zin) in het geding, die, althans in zijn procedurele implicaties, onmiskenbaar een federale materie betreft.

Benadrukt werd dat de minister niet de bedoeling had met dit wetsontwerp enige wijzi- ging door te voeren in de reeds wettelijk geregel- de 'bemiddeling in strafzaken' (art. 216 *ter Sv.*), waarvan het voorwerp dus niet tot het terrein van de werkzaamheden kon behoren.

Dit was allicht een element dat de vertegen- woordigers van de v.z.w.'s Médiante en Suggno- mène bij aanvang teleurstelde. Ze erkenden er de eerder pragmatische insteek in die eertijds ook al door de werkgroep onder de legislatuur Verwilg- hen werd gevolgd.

Inhoudelijke accenten

Het ligt niet in onze bedoeling in dit verslag het hele ontwerp te bespreken. We verwijzen hiervoor naar de volledige tekst, zoals ingediend in de Kamer.¹⁴ We beperken ons tot het 'oplichten' van enkele accenten.

In de *definitie van bemiddeling* (art. 2) ligt de nadruk op het procesmatige karakter en de dialoog tussen partijen, en hierdoor minder op het beoogde resultaat. Tevens worden de principes van vrijwilligheid en vertrouwelijkheid opgenomen. Hierdoor krijgt het bemiddelingsproces, geheel ook in de lijn van de conclusies van de vorige werkgroep in 2003, als vanzelf een buitenprocedureel karakter. Er ligt een hoofddaccent op de gerichtheid van de bemiddeling op de partijen, die in het initiëren van de bemiddeling ook de hoofdrol krijgen toebedeeld (voorgesteld nieuw art. 553 §1 Sv.). Op hun verzoek is het dat de bemiddeling wordt opgestart, en zulks is mogelijk in elke fase van de strafprocedure. Hierbij wordt nog net een tegenspraak vermeden met de bemiddeling in strafzaken via de formulering 'Onder voorbehoud van artikel 216 ter van dit wetboek'. Het woord 'partijen' dient hier in de ruimste zin begrepen waarbij opnieuw de geest en gerichtheid van het hele aanbod duidelijk wordt: *De bemiddeling richt zich tot personen die een direct belang hebben in de zaak. Hiermee wordt bedoeld op deze personen die bij het conflict zijn betrokken bijvoorbeeld omdat ze op een rechtstreekse wijze door het conflict in hun fysieke, psychologische of emotionele integriteit worden geraakt. (...) Deze personen hebben niet noodzakelijk een wettelijk bepaald statuut in de strafprocedure maar dienen ook van het aanbod aan bemiddeling gebruik te kunnen maken om bijvoorbeeld het conflict te kunnen kaderen en een plaats te geven in hun leven.*¹⁵

Gezien deze *doorgedreven vrijwilligheid* stelt zich de vraag welke rol dan nog voor de magistraat is weggelegd. Onder het voorgestelde nieuwe art. 553 §2 Sv. wordt hen een brede informatieve rol toebedeeld: ze zien erop toe dat de betrokkenen weten dat ze om bemiddeling kunnen vragen. Deze formulering leek het meest te beantwoorden aan het doorgedreven principe van vrijwillige deelname. Diverse werkgroepleden vonden dat het hier bij diende te blijven.

Suggnomè is veeleer pleitbezorger van een toevoeging die aan de magistraten in de diverse fasen van het strafrechtelijke optreden in specifieke dossiers ook een méér actieve doorverwijzingsmogelijkheid biedt.

Het initiatief tot toetsing van de verzoenbaarheid van het bemiddelingsaanbod met de eventueel nog te stellen onderzoekshandelingen werd in het voorstel uiteindelijk aan de bemiddelaar gelaten. Velen vreesden dat in het andere scenario vanwege de magistratuur onvermijdelijk eigen, onuitgesproken en oncontroleerbare selectiecriteria hun intrede zouden doen. Schaduwzijde is dat de bemiddelaar voor het verkrijgen van deze informatie - theoretisch in élk nieuw dossier - steeds afhankelijk blijft van de beslissing van de procureur des Konings.¹⁶

Naast de vrijwilligheid werd ook *de vertrouwelijkheid bij wet radicaliseerd*. De bemiddelaar krijgt een beroepsgeheim. Het voorgestelde nieuwe art. 555 §3 Sv. bepaalt bovendien dat hij niet als getuige kan worden gedagvaard en dat het hem niet is toegestaan enige verklaring af te leggen. De twee voorafgaande paragrafen (art. 555 §1 en §2) omschrijven het vertrouwelijkheidsbeginsel vanuit het standpunt van de partijen, waarbij éénzijdige verklaringen of documenten, tot stand gekomen in het kader van de bemiddelingsgesprekken, uit de debatten worden geweerd.

Het ontwerp voorziet wél in een *terugkoppelingsmogelijkheid van het bemiddelingsresultaat naar de gerechtelijke procedure*. Conform de recente internationale regelgeving werd hierbij de garantie ingebouwd dat het bekomen bemiddelingsresultaat door de gerechtelijke instanties in rekening zal worden genomen, zonder dat zulks de autonomie van de rechterlijke besluitvorming zou aantasten.¹⁷ Het wetsontwerp verplicht de rechter minstens tot een vermelding van het bemiddelingsresultaat in het vonnis, tevens inzake de mate waarin het in rekening kon worden gebracht bij de rechterlijke besluitvorming.

We stelden hierboven reeds dat het ontwerp zich eerder niet zou inlaten met de concrete organisatie en de financiering van de bemiddelingspraktijk. Wel werd de belangrijke keuze

gemaakt voor *erkende bemiddelingsdiensten* eerder dan voor individuele bemiddelaars. Het ontwerp beperkt er zich toe deze diensten te omschrijven als multidisciplinair samengesteld en erkend door de minister van Justitie. Er wordt nog vermeld dat deze diensten ook verantwoordelijk zullen zijn voor de vorming en gespecialiseerde ondersteuning.¹⁸ Tevens wordt voorzien in de oprichting van een 'deontologische commissie bemiddeling'.

De eerste echo's

In het begin van de maand juli 2004 legde de werkgroep de laatste hand aan een uitgewerkt voorstel. Het was nu aan de beleidsverantwoordelijken de definitieve tekst op te stellen. Zowel aan de zijde van onze Waalse collega's als binnen Suggnomè waren er inmiddels tevreden reacties te horen. Niet alleen leek het voorstel in hoge mate de geest van de bemiddeling te respecteren, het bood nog voldoende ruimte om één en ander in de praktijk met zorg verder uit te werken.

Toen de werkgroep in september 2004 opnieuw bijeenkwam kon melding worden gemaakt van een advies van de Raad van State. De teneur hiervan bleek zeer positief te zijn. Wel diende nog gesleuteld aan de artikels met betrekking tot de erkenningsvoorwaarden van de bemiddelingsdiensten, waarvan de eerste versie té vaag en té vrijblijvend werd bevonden. Deze bedenkingen leken allerminst een fundamentele herwerking te noodzaken.

Informele besprekingen met een aantal magistraten spitsten zich vooral toe op de relatie met de bemiddeling in strafzaken. Men verwoordde hierbij de teleurstelling dat opnieuw geen geïntegreerde visie werd uitgewerkt, waardoor het bij wet voorziene bemiddelingsaanbod een verbrokkeld en voor de burger weinig inzichtelijk gegeven dreigt te worden.

Het kabinet van Justitie lijkt inmiddels optimistisch gestemd. In haar gedreven toespraak op 21 oktober tijdens de studiedagen rond 'herstelgerichte detentie' in de gevangenis te Marneffe bracht mevrouw Onkelinx het ontwerp uitdrukkelijk ter sprake, met de boodschap dat de goedkeuring hiervan wellicht niet lang meer op zich zou laten wachten. Met de week echter

steeg onze benieuwdheid naar de definitieve uitwerking van zowel de ontwerp tekst met de memorie van toelichting, alsook naar het advies van de Raad van State.

Het feit dat deze teksten nog maandenlang niet publiek beschikbaar waren stemde toch weer tot nadenken. Hier en daar stak een zeker scepticisme weer de kop op. Inmiddels werden de documenten begin 2005 openbaar gemaakt. Hierin blijkt in hoge mate te zijn rekening gehouden van de door de werkgroep geformuleerde voorstellen.

Enkele slotbedenkingen

Vanuit de praktijk kan met voldoening worden vastgesteld dat het belang van de bemiddeling, ook in de context van een strafrechtelijke procedure, de voorbije jaren blijkbaar sterk aan geloofwaardigheid heeft gewonnen. Het actuele beleid levert ernstige inspanningen om deze werkvorm bij wet te veralgemenen en te voorzien van een duidelijk statuut.

Het komt ons bijzonder waardevol voor dat hierbij in het voorliggende ontwerp de moed wordt opgebracht de platgetreden paden te verlaten. Uitgaand van een klare definitie van de methode, met inbegrip van de hiermee verbonden werkingsprincipes, werd bemiddeling niet verpakt als 'maatregel' of 'alternatieve sanctie', maar consequent omschreven als een aanbod, waarover de magistraat de partijen dient te (laten) informeren.

Het is een grote meerwaarde dat hierbij de principes van vertrouwelijkheid, vrijwilligheid en neutraliteit werden geradicaliseerd. Met respect hiervoor werd tegelijk toch adequaat voorzien in een terugkoppelingsmogelijkheid van het bemiddelingsresultaat naar de gerechtelijke besluitvormers.

Als de weg naar een wettelijk kader voor de herstelbemiddeling een bergrit zou zijn, dan heeft het kabinet Justitie met dit ontwerp alleszins een belangrijke 'col' overwonnen. Dit lijkt ons een grote verdienste, des te méér omdat hierbij respectvol werd omgegaan met het denkwerk dat de voorbije jaren reeds werd verricht. Bovendien lijkt ons in grote mate tegemoet gekomen aan de actueel voorhanden zijnde internationale regelgeving.

Schaduwzijde blijft dat de bemiddeling in strafzaken buiten de oefening werd gelaten. Dit valt des te méér op wanneer we voorliggend ontwerp confronteren met het art. 30 van het actueel in de Senaat besproken wetsvoorstel 'houdende het Wetboek van Strafprocesrecht'.¹⁹ In de Memorie van Toelichting problematiseren de stellers terecht het gebruik van de bemiddeling als element in een pakket van maatregelen van het openbaar ministerie, doch in het betreffende artikel wordt deze oneigenlijke positionering zondermeer bevestigd, met opoffering van het principe van vertrouwelijkheid. Het ware goed beide teksten samen te leggen en inhoudelijk te verwerken tot een geïntegreerd geheel. We menen dergelijke suggestie ook te lezen in het advies van de Raad van State op het in deze bijdrage besproken ontwerp.

Jammer ook is het gebrek aan samenklank met het recente wetsontwerp betreffende de jeugdbescherming.²⁰ In dit ontwerp is de bemiddeling, zowel op parket- als op rechtbankniveau een prominente plaats toebedeeld, doch de positionering ervan ten aanzien van de gerechtelijke besluitvorming verschilt fundamenteel met de hierboven aangekaarte visie, op een wijze die o.i. niet slechts vanuit pedagogische overwegingen kan worden gemotiveerd. Ook hier lijkt ons een op conceptuele integratie gerichte oefening op zijn plaats, al was het maar om conceptvervaging en rechtsonzekerheid tegen te gaan.

Tenslotte dient verwezen naar de hierboven reeds aangehaalde noodzaak om de inhoud van dit ontwerp ook aanwezig te stellen in de 'zones' die hierin slechts op een zeer impliciete wijze zijn vervat. Zo lijkt het ons ten zeerste aangewezen het thema van de bemiddeling ook een plaats te geven in het kader van de momenteel voorbereide installatie van de strafuitvoeringsrechtbanken. We kunnen slechts hopen dat hieraan aandacht wordt besteed.

Het sterk formele karakter van het voorliggende ontwerp kan misschien de kritiek uitlokken van vaagheid en gebrek aan slagkracht op het terrein. Inderdaad, zoals vaak zal ook hier nog zeer veel afhangen van de kwaliteit van de nog uit te werken uitvoeringsbesluiten. Toch vinden we deze laatste bedenking slechts ten dele opgaan: voorliggend ontwerp heeft de verdien-

ste een kader te scheppen dat, precies door zijn scherpte en zijn schraalheid, een zeer precieze aanduiding geeft over datgene van het gecompliceerde communicatieproces tussen de bij bemiddeling betrokken partijen dat de strafrechtelijke relevantie uitmaakt en hoe hieraan procedureel recht kan worden gedaan. Wie de tekst zorgvuldig leest moet hierbij o.i. tot de vaststelling komen dat de volledige verantwoordelijkheid voor de verdere inhoudelijke stoffering van het bemiddelingsaanbod, zo sterk op de grens tussen de maatschappelijke normstelling en het persoonsgebundene, bezwaarlijk éézijdig in handen van de minister van Justitie kan worden gelegd.

Onze globale indruk van dit wetsontwerp is dan ook positief, ook al omdat hiermee een uitstekende hefboom wordt aangereikt om de uitwerking van bemiddeling en herstelrecht uit de technisch-methodische discussies op te tillen tot een debat over samenspel tussen individuele en maatschappelijke verantwoordelijkheden in een democratische rechtstaat.

LEO VAN GARSSE *

Noten

* v.z.w. Suggnomè

1 V.z.w. Suggnomè, Jaarverslag 2001, 24-26; v.z.w. Suggnomè, Jaarverslag 2002, 28-30.

2 Zie ondermeer: P. KENIS, 'Herstel en bemiddeling: het is hoog tijd om fundamentele vragen te stellen en te beantwoorden', *Orde van de dag*, 2003, 22, 23-34; v.z.w. Suggnomè, Jaarverslag 2003, 27 e.v.

3 Hiermee wordt niet ontkend dat ook de bemiddeling een eigen procedure kent, doch bedoeld wordt dat deze strikt van de gerechtelijke dient onderscheiden te worden.

4 Raad van State, Advies 32, 417/2, 11 februari 2002.

5 L. ONKELINX, *Algemene Beleidsnota van de minister van Justitie*, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 12 november 2003, 22.

6 R. FOURNAUX, T. GIET, J. MILQUET, T. VAN PARYS en M. WATHELET, Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 23 oktober 2003.

7 Hoge Raad voor de Justitie, Advies over de Bemiddeling, Goedgekeurd door de algemene vergadering op 4 februari 2004, punt 5.2.1.

8 L. ONKELINX, o.c., 17.

9 *Ibid.*, 37.

10 In het bijzonder de Aanbeveling van de Raad van Europa inzake deze materie: Council of Europe, *Mediation in Penal Matters. Recommendation No. R(99)19 and explanatory memorandum*, Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2000. Bijzondere aandacht ging verder ook naar het Kaderbesluit van de Europese Unie: Kaderbesluit van de Raad van 15 maart 2001 inzake de status van het slachtoffer in de strafprocedure (2001/220/JBZ), Publicatieblad Nr. L 082 van 22/03/2001, blz. 0001-0004.

11 Zo werd terecht aangevoerd dat een routinematig, bij wet verplicht aanbod van bemiddeling vooral in sommige delicate dossiers op specifieke momenten door de partijen ook als ongepast kan worden aangevoerd.

12 Council of Europa, o.c., 4.

13 Commissie 'Strafuitvoeringsrechtsbanken, externe rechtspositie van gedetineerden en straftoemeting', *Eindverslag, Deel II, Straftoemeting*, 2003 (voorgesteld art. 3 *ter Sv.*)

14 'Wetsontwerp tot invoering van bepalingen inzake de bemiddeling in de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering', Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 19 januari 2005, doc. 51 1562/001.

15 *Ibid.*, Memorie van Toelichting, punt 2.2.

16 *Ibid.*, voorgesteld nieuw art. 553 §3 Sv.

17 Kaderbesluit 15 maart 2001 inzake de positie van het Slachtoffer in de Strafrechtelijke procedure, art. 10, 2de.

18 Nieuw voorgesteld art. 554 §1 Sv.

19 'Wetsvoorstel houdende het Wetboek van Strafprocesrecht', ingediend door Hugo Vandenberghe, Senaat, Zitting 2003-2004, doc. 3- 450/1.

20 'Wetsontwerp tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd', Kamer van Volksvertegenwoordigers, 29 november 2004, doc. 51 1467/001.

TIEN JAAR SLACHTOFFERBELEID IN BELGIË: STAND VAN ZAKEN EN KRITISCHE REFLECTIE

In mei 1993 stemde de Kamer van Volksvertegenwoordigers ermee in een Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid¹ op te richten. Dit werd uiteindelijk geïnstalleerd door de minister van Justitie in 1994. De opdrachten van het Forum betreffen de formulering van adviezen over probleemstellingen en (voor)ontwerpen van regelgeving inzake slachtofferbeleid; de uitwerking van voorstellen tot verbetering van de positie van het slachtoffer en van de slachtofferzorg, van de samenwerking op het terrein en van de afstemming tussen het nationaal en supranationaal slachtofferbeleid; de evaluatie van slachtoffergerichte initiatieven en van protocol- of samenwerkingssakkoorden inzake slachtofferzorg en de sensibilisering van het publiek en de politieke overheden. In 2004 publiceerde het Forum een stand van zaken en aanbevelingen omtrent de Belgische slachtoffervoorzieningen in de strafrechtprocedure, de mogelijkheden op financieel herstel, de psychosociale hulpverlening, initiatieven gericht op slachtoffers van mensenhandel, van fysiek en seksueel geweld, van racisme en discriminatie, en overlegstructuren.² Dit document werd voorgesteld op de studienamiddag naar aanleiding van het tienjarig bestaan van het Forum op 29 oktober 2005. Het opzet daarvan was het verstrekken van informatie aangaande de ontwikkelingen in het slachtofferbeleid, in het bijzonder aan de parlementsleden in functie van een versterkte communicatie met de politieke wereld. Dit artikel heeft tot doel de presentaties op de betreffende studienamiddag van het Nationaal Forum kort weer te geven en enkele knelpunten aangaande het slachtofferbeleid die daaruit blijken te schetsen.

1. Stand van zaken betreffende het slachtofferbeleid: weergave van de studiedag van het Nationaal Forum voor Slachtofferbeleid

De slachtofferzorg in België laat zich opdelen in positionele slachtofferbejegening, slachtofferonthaal op de parketten en rechtbanken, psychosociale slachtofferhulp en categoriale therapeutische hulpverlening. Daarnaast bestaat er tevens de commissie voor financiële hulp aan slachtof-